

LOOKOUT – OSAAMISEN UUDET SUUNNAT

– täsmävalmennus luovan alan ammattilaisille
koronakriisistä selviytymiseen

Hankeaika: 1.8.2021–31.8.2023.

Rahoitus: ESR-hanke, Keski-Suomen ELY-keskus. Toimintalinja 4. Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen. Erityistavoite 9.1. Siirtymävaiheita ja koulutuksellista tasa-arvoa tukevien palveluiden parantuminen.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

jamk

HUMAK®

GRADIA

TEKIJÄT

Sanna Pekkinen, Humak

Eeva Oksala, Jamk

Sirpa Lonka, Gradia

Miikka Pyykkönen, JYU

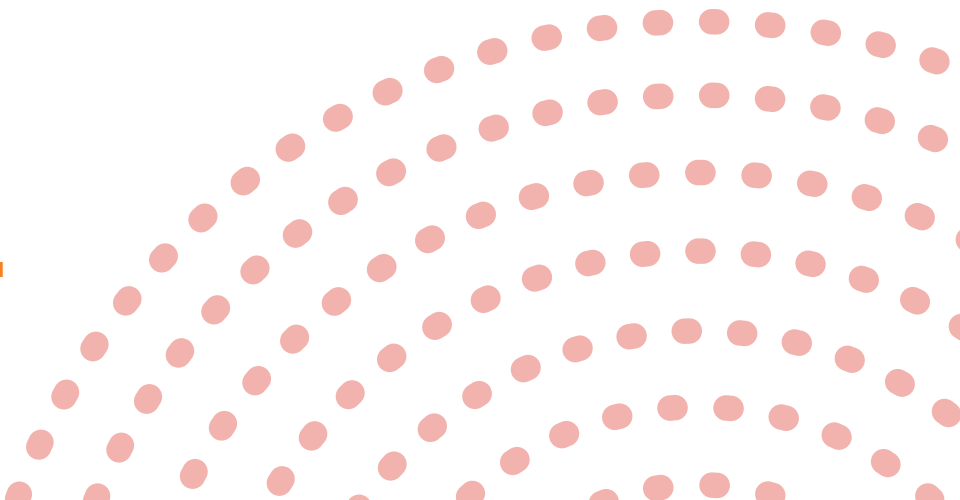
Juho Jäppinen, Jamk

ISBN 978-952-456-446-5

ISSN 2343-0664 (painettu)

ISSN 2343-0672 (verkkojulkaisu)

**Humanistinen ammattikorkeakoulu
julkaisuja, 164**

LUKIJALLE

Lookout – osaamisen uudet suunnat: täsmävälennus luovan alan ammattilaisille koronakriisistä selviytymiseen -hanke syntyi keskisuomalaisten luovan alan kouluttajien yhteistyöstä paikalliseksi vastareaktioksi maailmanlaajuisia koronapandemian aiheuttamaa luovan alan kriisiä vastaan. Luovan alan osaamisen hyödyntäminen muilla toimialoilla tuli erityisen ajankohtaiseksi Covid-19-pandemian sulkies-
sa taide- ja kulttuurialan toimintaedellytykset keväällä 2020. Se näkyi konkreettisesti myös luovia aloja kouluttavissa oppilaitoksissa. Opiskelijoiden oli vaikea saada harjoittelupaikkoja, ja jo sovitut harjoittelut peruuntuivat, koska taide- ja kulttuurialan organisaatioita ja esiintymispaikkoja suljettiin yleisöltä ja henkilöstö siirtyi etätöihin. Opiskelijoiden oli myös vaikea saada kesätöitä ja vastavalmistuneiden löytää oman alansa työpaikkoja. Tilanne jatkui lähes muuttumattomana kevääseen 2022 saakka. Kun sopiva EU-rahoituskanava avautui keväällä 2020, luovan alan kouluttajat Jyväskylässä tarttuivat haasteeseen ja lähtivät yhdessä miettimään keinoja ahdinkoa helpottamaan.

Hankeyhteistyö on ollut innostavaa ja inspiroivaa. Olemme oppineet paljon luovan alan ja eri toimialojen välisestä yhteistyöstä, yritysten toimintalogiikasta ja luovan alan opiskelijoiden mahtavasta kyvystä heittäytyä uuteen ja tarjota rohkeasti osaamistaan. Hankehenkilöstön jaettu asiantuntijuus on lisännyt ymmärrystä luovien alojen osaamisesta ja sen eri muodoista. On ollut ilo vetää hanketta, jossa kaikki mukana olevat hanketyöntekijät antoivat oman osaamisensa, tietonsa ja taitonsa avoimesti yhteiseen käyttöön. Kiitos myös yrityksille, opiskelijoille, vastavalmistuneille ja muille yhteistyökumppaneille hyvin sujuneesta yhteistyöstä ja panoksestanne hankkeen tulosten saavuttamisessa.

Tähän julkaisuun on koottu ESR-hankkeen loppuraportin keskeisimpiä osioita. Hankkeessa tehdyt materiaalit, julkaisut ja aineistot löytyvät jatkossakin lookout.humak.fi -sivustolta.

Jyväskylässä 28.8.2023

Sanna Pekkinen

projektipäällikkö

Humak

Lukijalle	3
Tiivistelmä	5
Hankkeen kehittämistarve, toiminta ja tulokset	7
1. Valmennuspajat	8
2. Kehittämiskärkialojen törmäyttäminen	12
3. Uusien työllistymismuotojen selvitystyö	15
Toimenpidesuositukset	18
4. Työmarkkinatempaus	19
5. Osaamisen lisäämisen seuranta ja toimenpiteiden arviointi	22
6. Tulosten levittäminen, toiminnan juurruttaminen ja jatkotoimenpiteiden suunnittelu	23
Hankkeen julkaisut	25
Hankkeen tulokset ja tulosten vaikuttavuus	29
Toiminnan juurruttaminen	32
Hankkeen maantieteellinen alue, kohderyhmän tavoittaminen	33
Seurantatiedot	35
Hanketyöosaaminen	36
Hankkeen riskit ja niiden toteutuminen	38
Hankkeen ohjausryhmä	39
Hankkeen kohderyhmältä saatu palaute	39
Julkisuus ja tiedottaminen	41
Yhteydet muihin projekteihin	42

TIIVISTELMÄ

Hanke alkoi 1.8.2021. Hankkeen toteuttajina olivat Humanistisen ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon vahvuusala, Jyväskylän ammattikorkeakoulun musiikkipedagogin tutkinto-ohjelma, Gradian taideteollisuusala, media- ja kuva-ala, tekstiili- ja muotiala sekä musiikkiala ja Jyväskylän yliopiston Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos (MUTKU) sekä Historian ja etnologian laitoksen sekä Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksen yhteisen Kulttuurit ja yhteisöt muuttuvassa maailmassa tutkinto-ohjelma (KUMU).

Hankkeen kohderyhmänä olivat mainittujen oppilaitosten luovien alojen ja kärkitoimialojen opiskelijat ja vastavalmistuneet, Keski-Suomen kehittämiskärkialojen (digi-, bio- ja osaamistalous sekä matkailu- ja hyvinvointiala) PK-yritykset sekä hankkeessa mukana olevien oppilaitosten opinto-ohjaajat, valmentajat ja muu uraohjausta tekevä henkilöstö.

Hankkeen tavoitteena oli löytää valmistuville ja loppuvaiheen opiskelijoille uusia työllistymismahdollisuuksia sekä oman alan ulkopuolelta että oppilaitokset ylittävän verkostoitumisen

ansiosta syntyneissä uusissa yrityksissä, osuuskunnissa ja yhteisöissä. Hankkeessa onnistuttiin laajentamaan opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksia. Eri alojen ja oppilaitosten opiskelijat verkostoituivat keskenään. Opiskelijat tutustuivat jo olemassa oleviin osuuskuntiin, osa kiinnittyi olemassa oleviin yhteisöihin ja kaikki mukana olleet opiskelijat ja vastavalmistuneet saivat uusia kontakteja ja verkostoja.

Hankkeessa järjestettiin kaksi lukukauden mittaista valmennuskokonaisuutta oman osaamisen tunnistamisesta, sanoittamisesta ja tuotteistamisesta. Valmennukseen osallistui luovan alan ja kärkitoimialojen opiskelijoita ja vastavalmistuneita, jotka 5–6 hengen tiimeissä ratkaisivat myös kärkitoimialojen yrityksiltä saatuja toimeksiantoja harjoitellen näin oman osaamisensa tunnistamista ja tuotteistamista. Hanke onnistui ristiinpölyttämään luovan ja kärkitoimialojen opiskelijoita, asiantuntijoita ja yrityksiä.

Hankkeen yhteistyökumppaneina toimi 10 keskisuomalaista yritystä. Lisäksi yhteistyötä tehtiin TAKU ry:n, Digi and Game Cente-

rin, Yritystehtaan, Keski-Suomen Yritysidean ja oppilaitosten opiskelijajärjestöjen kanssa.

Työmarkkinatempauksessa maaliskuussa 2023 esiteltiin hankkeen tuloksia ja aineistoja sekä Musiikkikampuksen tapahtumassa että kuukauden ajan sosiaalisen median kanavissa. Samalla tehtiin näkyväksi luovan alan osaamista.

Uusien työllistymismuotojen selvitystyössä osoitettiin, että erilaisia julkishallinnollisia uudistuksia tai suunnitelmia luovien alojen (erityisesti kulttuurialojen) työelämän parantamiseksi on ollut viime vuosina tai on parhaillaan meneillään Suomessa. Selvitystyön mukaan on olemassa useita erilaisia malleja rakentaa kestävämpää toimeentulomallia itsensätyöllistäjille, freelancereille ja monityöpaikkaisille työntekijöille.

Koko hankkeen ajan seurattiin tarkasti valmennettavien osaamisen lisääntymistä ja arvioitiin hankkeessa tehtyjä toimenpiteitä. Arvioinnissa syntyneitä materiaalia hyödynnettiin valmennuskokonaisuuden kehittämisessä sekä työmarkkinatempauksessa. Mukana olevien yritysten palaute oli arvokasta hankkeen kokonaisarviointin kannalta. Hankehenkilöstö teki kaksi laajempaa itsearviointikokonaisuutta ja niiden välillä hanke toimi kehittäväällä otteella.

Hankkeen aikana on julkaistu hankkeen nettisivuilla podcast- ja blogisarja luovan alan osaamiseen ja työllistymiseen liittyen. Nämä aineistot sekä valmennuksia varten laaditut materiaalit on koottu yhteen ns. Lookout-työkaluksi, jonka avulla kuka tahansa voi harjoitella oman osaamisensa tunnistamista, sanoittamista ja tuotteistamista. Lookout-työkalu on markkinoitu erityisesti opinto-ohjaajille ja muille uraohjausta tekeville asiantuntijoille. Sitä on myös esitelty työelämätempauksessa, messuilla ja opiskelijatapahtumissa opiskelijoille. Työkalu on hankkeen verkkosivuilla avoimesti saatavilla.

Hankkeen tuloksista on laadittu julkaisu: Luovien työelämässä – luova osaaminen yritysten toimintaa kehittämässä (toim. Oksala, Pekkinen & Schalin 2023). Se on ladattavissa hankkeen nettisivuilta.

Hankkeen aikana Keski-Suomen luovien alojen kouluttajaverkosto tiivistyi ja sai näkyvyyttä kehittämiskärkialojen yrityksiensä parissa. Hankkeen tuloksia on esitelty useissa koulutus-, ja uraohjaus- ja rekrytoimintatapahtumissa eri puolilla Suomea.

Hanke päättyi 31.8.2023.

HANKKEEN KEHITTÄMISTARVE, TOIMINTA JA TULOKSET

Kehittämistarve syntyi Covid-19 -pandemian aikana, kun luovan alan opiskelijoiden ja työntekijöiden työmahdollisuudet heikkenivät olennaisesti luovien alojen -kriisin myötä. Harjoittelu-, kesätyö- ja työpaikkoja ei ollut tarjolla, koska taide-, kulttuuri- ja tapahtuma-ala suljettiin useasti pandemian aikana. Hankkeen kehittämistarpeena oli lisätä luovan alan opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden osaamista tunnistaa, sanoittaa ja tuotteistaa luovaa osaamistaan ja tarjota sitä Keski-Suomen kehittämiskärkialoille, koska oman alan harjoittelu- ja työtarjonta oli niukkaa ja työmahdollisuuksia haluttiin laajentaa muille toimialoille.

Hanke onnistui vastaamaan kehittämistarpeeseen valmentamalla luovan alan opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden kykyä tunnistaa omaa osaamistaan sekä sanoittaa että tuotteistaa sitä kärkitoimialojen käyttöön. Lisäksi luovan alan osaamista tehtiin näkyväksi erilaisissa tapahtumissa ja julkaisuissa sekä kontaktoimalla kehittämiskärkialojen yrityksiä. Valmennuk-

sissa yritykset antoivat opiskelijatiimeille ns. Mahdoton tehtävä -toimeksiannon, jonka tavoitteena oli tuoda luovan alan osaamista kehittämiskärkialan yritykseen ja tarjota opiskelijoille todellisen mahdollisuuden tuotteistaa omaa osaamistaan yrityksen käyttöön.

Hankkeeseen kuulunut uusien työllistymismuotojen selvitystyö osoitti, että erilaisia julkishallinnollisia uudistuksia tai suunnitelmia luovien alojen (erityisesti kulttuurialojen) työelämän parantamiseksi on ollut viime vuosina tai on parhaillaan meneillään Suomessa. Lisäksi hankkeessa seurattiin myös esimerkkejä ulkomailta. Näihin uudistuksiin ja suunnitelmiin luettiin mukaan keskustelu allianssimallista, eri alojen aluekeskusmallit, ja perustulokokeilut (erityisesti Skotlannin luovien alojen perustulomalli). Lisäksi kiinnitettiin huomiota Euroopan unionin kilpailulainsäädännön uusiin tulkintaohjeisiin, jotka mahdollistavat yksinyrittäjien ja freelancereiden järjestäytyneen neuvotteluvoimien työelämäolosuhteistaan. Myös osuus-

kuntien puitteissa tapahtuvaan kulttuurialojen työntekijöiden omaehtoiseen pyrkimykseen parantaa työn tekemisen edellytyksiään kiinnitettiin huomiota. Niiden tarkoitus on yhtäältä parantaa alan heikkoa palkkatasoa, toisaalta tehdä alan työstä vähemmän epävakaata. Kaikkia näitä suunnitelmia ja uudistuksia voidaan pitää merkittävänä vastavalmistuneiden ja pian valmistuvien kannalta, sillä tarkoituksena on luoda työn tekemisestä mielekkäämpää ja vähemmän kuormittavaa. Nykytilanteessa, jossa yrittäjyys ja freelancerius lisääntyy aloilla, merkittävimpinä voidaan pitää aluekeskussmallia, EU:n kilpailulainsäädännön uudelleen tulkintaa sekä osuuskuntatoimintaa.

Hankkeessa tuotettiin työelämäselvitystyöhön liittyen kaksi blogikirjoitusta, kaksi podcast-lähetystä, yksi vieraskynäkirjoitus alan ammattilehteen (julkaistaan syksyllä 2023), kaksi tieteellistä artikkelia (toinen julkaistu 2021 ja toinen julkaistaan syksyllä 2023). Lisäksi syksyllä 2023 julkaistaan blogissa selvitystyöhön perustuvat politiikkasuositukset.

syksyllä 2023 julkaistaan blogissa selvitystyöhön perustuvat politiikkasuositukset.

1. VALMENNUSPAJAT

TAVOITE

Valmennuksen tavoiteena oli opettaa luovan alan opiskelijoita ja vastavalmistuneita tunnistamaan, sanoittamaan ja tuotteistamaan omaan osaamistaan sekä verkostoitumaan Keski-Suomen kehittämiskärkitoimialojen yritysten ja niitä opiskelevien kanssa. Tavoitteet saavutettiin muilta osin erinomaisesti, mutta kärkitoimialojen opiskelijoita ja vastavalmistuneita emme saaneet rekrytoitua valmennuksiin toivotulla tavalla ja valmennukseen osallistui pääasiassa

luovien alojen opiskelijoita. Näin ollen kärki-toimialojen ja luovien alojen opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden ristiinpölytys ei onnistunut toivotulla tavalla. Eri alojen opiskelijoita kohdattiin oppilaitosten tapahtumissa, suorilla kontakteilla ja oppilaitosten henkilöstön kautta sekä some-viestinnän avulla. Kärkitoimialojen opiskelijoilta pyrittiin tavoittamaan oppilaitosten omissa tapahtumissa ja messuilla.

Ensimmäinen valmennuskokonaisuus oli Yritystehtaalla tammikuu-huhtikuu 2022 ja toinen kokonaisuus syyskuu-joulukuu 2022 välisenä aikana. Molemmissa kokonaisuuksissa oli

kuusi lähipäivää sekä viisi verkkovalmennusta lähipäivien välissä.

Valmennuskokonaisuuden rakenne noudatti projektisuunnitelmassa esitettyä eli teemat olivat 1. Starttipaja, 2. ja 3. Oman osaamisen sanoittaminen ja tunnistaminen, 4. ja 5. Oman osaamisen tuotteistaminen, 6. Mentorointi uusille urille. Verkkovalmennuksissa teemoja syvennettiin tai sparrattiin valmennettavia tiimeittäin.

Ensimmäiseen valmennukseen osallistui 26 ja toiseen 23 opiskelijaa tai vastavalmistunutta.

He olivat kaikista hankkeessa mukana olevista oppilaitoksista eli Humakista, Gradiasta, Jyväskylän ammattikorkeakoulusta ja Jyväskylän yliopistosta. Opiskelijat jaettiin 5–6 hengen tiimeihin niin, että he edustivat eri oppilaitoksia ja eri aloja. Kukin tiimi sai työstettäväkseen kärkitoimialan yrityksen antaman toimeksianton. Valmennuspajoihin kutsuttiin vierailijoita, jotka kannustivat opiskelijoita rohkeasti tekemään asioita ja menemään kohti omia visioita, kertoivat esimerkkejä, miten oman alan ulkopuolelle tarjotaan osaamista, puhuivat oman toiminnan johtamista ja kertoivat yrittäjyyserästä. Yrityskumppanit sparrasivat opiskelijoita 2–3 kertaa valmennuksen aikana.

Syksyn 2022 valmennuskokonaisuudessa huomioitiin keväällä 2022 saatu palaute, jonka johdosta tiimien ohjausta lisättiin. Viimeisellä kerralla Crazy Townissa perehdyttiin myös Keski-Suomen Yritysidean toimintaan.

Opiskelijoita ja vastavalmistuneita rekrytoitiin oppilaitosten introissa, some-kanavilla sekä henkilökohtaisilla kontakteilla. Kärkitoimialojen opiskelijoita rekrytoitiin erityisesti Jämskissä ja Gradiassa. Opiskelijoiden sitouttaminen valmennukseen oli haastavaa. Keväällä 2022 elettiin vielä vahvasti korona-aikaa,

jonka johdosta kaikkiin valmennuspäiviin oli mahdollista osallistua myös verkossa. Tämä asetti haasteita opiskelijoiden tiimiytymiselle, koska osa oli verkon välityksellä läsnä ja osa fyysisesti paikan päällä. Lisäksi kevättä edeltänyt pitkä korona-aika vaikutti siihen, että opiskelijoita oli ylipäättänsä vaikea saada pois kotoa. Syksyllä 2022 korona-aika jo helpotti, mutta osa rekryongelmista säilyi. Valmennusten päätteeksi osallistujat saivat Open Badge -osaamismerkkin.

Valmennuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin osallistuivat kaikkien hankkeessa mukana olevien oppilaitosten edustajat. Valmennuspajojen suunnittelu ja vetovastuut oli jaettu eri henkilöille. Yliopiston hanketyöntekijä vastasi osallistujapalautteen keräämisestä ja sen läpikäymisestä. Jokainen valmennuspaja arvioitiin ja palautteen perusteella pystyimme suuntaamaan kokonaisuutta lukukauden aikana. Lisäksi kummankin valmennuskokonaisuuden jälkeen pyysimme kokonaispalautetta valmennettavilta ja mukana olevilta yrityksiltä. Valmentajat tekivät toiminnan itsearviointin.

TULOKSET

- Oman osaamisen sanoittaminen, tunnistaminen ja tuotteistaminen ovat opiskelijoille tarpeellisia taitoja ja niiden taitojen hallintaa pitäisi vahvistaa oppilaitoksissa. Varsinkin generalistisissa tutkinnoissa oman osaamisen hahmottaminen voi tuntua haastavalta suhteessa työpaikkahakemusten vaatimuksiin.
- Oman osaamisen tunnistaminen ja sanoittaminen kiinnostaa opiskelijoita laajasti myös luovien alojen ulkopuolella (Firma-messujen palaute). Opot ja opettajat eri luokka-asteilta olivat hyvin kiinnostuneita hankkeesta tuotetusta materiaalista ja kokivat sen tarpeellisena (Educa-messujen ja Työelämätempauksen palaute).
- Opiskelijat ymmärtävät verkostoitumisen tärkeyden jo opintojen aikana.
- Työnhaun taitoja opiskelijat kaipaavat enemmän, esim. visuaalisten työnhakudokumenttien laatiminen.
- Projektimainen työskentely, monialaisuus, oman toiminnan johtaminen, tiimityö näyttävät olevan taitoja ja valmiuksia, jotka helpottavat työelämään siirtymistä. Näissä opiskelijoiden taidot vaihtelevat suuresti. Tutkinnoissa saatu tietotaito on saattanut jäädä opiskelijoille irralliseksi käytännöistä, ja Loo-kout-valmennuksen keskeinen haaste oli tässä mielessä juuri “teorian” ja käytännön yhteyksien vahvistaminen.
- Luovien alojen opiskelijoilla, eri oppiasteista riippumatta, näyttää olevan samanlaisia tarpeita työelämäyhteistyön ja taitojen suhteen (työnhaun taidot, visuaaliset taidot, yhteistyö- ja tiimitaidot).
- Opiskelijat ja vastavalmistuneet kaipaavat lisää tukea oman ammatti-identiteetin hahmottamiseen.
- Opiskelijat kaipaavat tukea ja ohjausta projektimaiseen ohjaukseen. Kaikille yhteistyö yritysten kanssa ei ollut kovinkaan helppoa. Tarvitaan rohkeutta yhteydenpitoon ja omien ideoiden esittämiseen.

2. KEHITTÄMIS- KÄRKIALOJEN TÖRMÄYTTÄMINEN

TAVOITE

Tavoitena oli törmäyttää Keski-Suomen kehittämiskärkialojen (bio-, digi- ja osaamistalous, matkailu- ja hyvinvointialat) opiskelijoita ja PK-yrityksiä luovan alan opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden kanssa.

Valmennusprosessiin saimme mukaan kaikkiaan kahdeksan kärkitoimialan yritystä: Erä's Pete, Jyvässeudun Hoivapalvelut Oy, Kiinteistö Oy Jyväskylän kaupunkipiha, Vehryt Nouka Oy,

Lomakeskus Revontuli Oy, Atemark Palvelut Oy, MediaMI ja Puuppolan Suksi Oy. Lisäksi ohjausryhmässä oli edustaja Exen Oy:stä ja työmarkkinatempauksessa BilTec Oy.

Valmennuskokonaisuuksissa yritykset antoivat opiskelijatiimeille ns. Mahdoton tehtävä -toimeksiannon. Opiskelijatiimin tehtävänä oli työstää toimenpide-ehdotuksia tai ideoita yrityksen toiminnan kehittämiseksi. Yritykset kävivät esittelemässä toimeksiannot tiimeille ja tulivat kuulemaan ratkaisuehdotukset tiimin viimeisenä lähipäivänä. Lisäksi yritykset ja tiimit tapasivat toisiaan valmennuksen aikana. Yrityksillä oli tärkeä rooli sparrata opiskelijoita ja ohjata heitä toimeksiannon sisällön suhteen.

Toimeksiannot liittyivät matkailupalvelujen tuotekehitykseen, markkinointiviestinnän kehittämiseen, markkinointimateriaalin laatimiseen ja uusien kohderyhmien tavoittamiseen.

Kaiken kaikkiaan kontaktoimme noin 20 kehittämiskärkialan yritystä ja keskustelimme mahdollisesta yhteistyöstä hankkeessa. Keskustelujen tuloksena voidaan havaita, että yritykset ovat hyvin kiinnostuneita tekemään yhteistyötä luovan alan osaajien kanssa. Opiskelijaprojekteissa haasteeksi tulee aikataulut, koska moni yritys haluaisi mittavia projekteja, jolloin yhteistyö alkaa lähestyä jo työsuhdetta ja se ei ole tällaisessa hankkeessa mahdol-

lista. Yritykset haluavat parempaa panos-tuotos-suhdetta myös projektissa mukana oloon. Toinen tärkeä havainto on, että yritykset kaipaavat paljon media-alan osaamista ja someviestintää, johon he hakivat opiskelijoilta näkemyksiä ja toteutusideoita.

Työelämätempauksessa yhteistyökumppanina ollut yritys jakoi mielellään hyviä kokemuksiaan yhteistyöstä luovan alan opiskelijoiden kanssa. Lisäksi haastattelimme videolle luovan alan yhteistyöstä kahta julkisen alan toimijaa: Keski-Suomen sairaanhoitopiirin edustajaa sekä Jyväskylän kaupungin neuvolapalveluiden edustajaa.

TULOKSET

- Työnantajat ja yritykset näyttävät tarvitsevan erityisesti media-alan osaamista. Esim. somemarkkinointi, videoiden ja muiden visuaalisten tuotteiden tekeminen, uusien kohderyhmien ja kävijöiden tavoittaminen. Monet toimeksiannot liittyivät erilaisen medianäkyvyyden lisäämiseen. Opiskelijoiden olisi hallittava vähintään kevyet video- ja valokuvaustuotannot, markkinoinnin perusteet.
- Yrityksiä kiinnostaa luovan alan osaajien työpanos ja osaaminen. He tunnistivat saavansa jotain extraa, luovaa ja uusia näkökulmia opiskelijoilta. Yrityksiä oli helppo saada hankkeeseen mukaan, mutta käytännössä tarvittavan aikaresurssin löytäminen oli haasteellista. Osa yrityksistä kaipasi todella isoa ja merkittävää opiskelijaosallistumista, mutta siihen emme pystyneet opiskelijoita lupaamaan. Toimeksiannon koko (aikaraami) asetti omat haasteensa.
- Havaintojemme mukaan opiskelijoita pitäisi kannustaa enemmän tarjoamaan omaa luovaa osaamista muille kuin omalle alalle, mutta heille pitäisi avata tarkemmin eri alojen erityispiirteitä ja toimintatapoja, jotta omaa osaamista olisi helpompi ymmärtää suhteessa toimialaan. Tarkempi aloihin tustuminen loisi myös enemmän ymmärrystä siitä, mitä monialainen osaaminen käytännössä tarkoittaa, ja millaiselle osaamiselle yrityksessä on tarvetta.
- Tarve yhteistyölle ja verkostoitumiselle tunnistettiin yhteiseksi intressiksi, ja hankkeen tavoitteet kuten osaamisen tunnistaminen ja verkostoituminen muiden toimialojen kanssa koettiin mielekkäinä, ja että ne vastaavat hyvin oppilaitosten tarpeisiin.
- Kärkitoimialojen opiskelijoita ja henkilökuntaa oli vaikea rekrytoida oppilaitoksista mukaan hankkeeseen eli joko emme osanneet sanoittaa tarjoustamme hyvin tai sillä puolella ei nähty yhteistyötä luovan alan kanssa tarpeellisena. Myös hankkeen alkuvaiheessa korona vaikutti vahvasti opiskelijarekrytointiin ylipäättänsä.
- Yritysyhteistyöprojekteihin on varattava riittävästi aikaa ja myös yrityksiä edustajilla täytyy olla aikaa sparrata opiskelijoita ja olla heille tavoitettavissa. Jos heiltä saadaan toimeksiantoja, on varmistettava, että toiveet, tavoitteet ja käytettävissä olevat taidot ja resurssit kohtaavat. Toimeksiantoja on voitava täsmentää projektin aikana.

3. UUSIEN TYÖLLISTYMISSUOTOJEN SELVITYSTYÖ

TAVOITTEET

Selvitystyön tavoitteena oli antaa vastauksia luovien alojen työurien, työn ja talouden kestävyteen takaamalla toimeentulon jatkumisen suhdanneheilahtelujen tai koronan kaltaisten kriisien aikana. Osuuskuntia luovilla aloilla jo on, mutta niiden vaikuttavuutta toimeentulon ja työllisyyden hoidossa ei tarkalleen tiedetä. Hankkeen tavoitteena oli tehdä tilanne- ja tarvekartoitushaastatteluja opiskelijoiden, alumnien sekä keskeisten työelämäkumppaneiden sekä rahoittajien parissa ja perehtyä asiasta tehtyihin selvityksiin ja raportteihin. Selvitystä ja sen pohjalta laadittuja toimenpidesuosituksia viedään eteenpäin myös muihin kun hankkeessa mukana oleviin oppilaitoksiin hankkeen tilaisuuksissa ja hankkeen viestinnässä. Erityisen tärkeää on pyrkiä kehittämään koulutuksen työelämäläheisyyttä ja oppilaitosten roolia työllistämisen edistämässä mm. kehittämällä uraohjausta.

TULOKSET

- Osuuskunnat ja itsensätyöllistäjien yhteisöt ovat merkittäviä nuorten, opiskelunsa juuri lopettaneiden luovien alojen toimijoiden työllistymisessä. Ensinnäkin osuuskunnat (toisinaan muutkin yhteisöt) tarjoavat suoraan työtehtäviä toimijoille. Toiseksi niissä tai niiden avulla nuoret itsensä työllistäjät voivat helpommin – yhteisön tukemana – kokeilla siipiään yrittäjänä tai freelancerina. Kolmanneksi ne tarjoavat niin asiakas- kuin yhteistyökumppaniverkostoja aloittaville itsensätyöllistäjille. Laajapohjaiset osuuskunnat tarjoavat kontakteja myös oman alan tai luovien alojen ulkopuolelta. Neljänneksi niillä voi myös olla erilaisia perustyötä tukevia asiantuntijapalveluja itsensätyöllistäjien käytettäväksi, esimerkiksi laskutus- ja lakiapu.
- Taiteilijapalkasta on keskusteltu eri painotuksin ja eri volyyymilla Suomessa 1970-luvulta asti. Viime vuosina keskustelu on jälleen ollut voimakasta, jopa siinä määrin, että opetus- ja kulttuuriministeriökin haluaa sitä mukaan yhtenä edistettävänä asiana seuraavaan hallitusohjelmaan. Taustalla on Valtioneuvoston Taide- ja taidepolitiikan suuntaviivat raportti vuodelta 2018, jossa

taiteilijoiden työasema ja -olosuhteet nostettiin keskeiseksi muutoskohteeksi. Lisäksi Taiteen allianssimallia (ks. alla) koskenut Seppo Koskisen esiselvitysraportti vuodelta 2019 vaikutti keskustelun heräämiseen. Äänekkäimmin taiteilijapalkan puolesta on viime vuosina puhunut TAIKEN johtaja Paula Tuovinen. Hänen mukaansa sen tulisi korvata nykyiset valtion myöntämän pitkäkestoisemmat taiteilija-apurahat. Hän perustelee sitä sillä, että se parantaisi taiteilijan sosiaalista asemaa (esimerkiksi parempi ja tasaisempi palkka, sekä varmempi eläke ja työttömyysturva) yhteiskunnassa. Lisäksi se antaisi Tuovisen mukaan taiteilijoille mahdollisuuden keskittyä työssään yksinomaan taiteeseen. Tuovinen uskoo, että malli tekisi kulttuurialojen työstä entistä houkuttelevampaa ja turvallisempaa aloille valmistuville. Hän on monessa yhteydessä esittänyt kolmivuotista kokeilua erillisellä rahoituksella ja erilaisilla malleilla. Malli on kuitenkin herättänyt taiteilijoiden ja heidän järjestöjensä keskuudessa paljon vastustusta. Kritiikkiä on perusteltu muiden muassa sillä, että kaikilla taiteen aloilla ei ole toimijoita, jotka voisivat olla taiteilijapalkan kaltaisessa työsuhteessa, palkkamalli saattaisi vaikuttaa negatiivisesti joillain aloilla hyvin toimivaan apurahajärjestelmään ja malli on kokonaisuudessaan yli puolet nykyistä kalliimpi. Esimerkiksi kirjailijaliitto pelkää mallin myös nakertavan kirjailijan ammatti-identiteettiä.

- Aluekeskusmalli on hieman eri muodoissaan käytössä tanssin, elokuvan ja valokuvan aloilla. Kaikkia yhdistää tehtävä parantaa oman alan taiteilijoiden työolosuhteita sekä lisätä alan kotimaisten nuorten taiteilijoiden työllisyyttä ja työllistymistä. Jälkimmäinen voi tapahtua välillisesti nuorten taiteilijoiden näkyvyyden lisäämisen kautta (valokuvakeskukset) tai suoraan työtehtäviä järjestämällä (tanssin aluekeskukset). Parhaiten nuorten luovien alojen työntekijöiden työllisyyden ja työllistymisen edistämässä sekä työolosuhteiden parantamisessa näyttävät onnistuvan tanssin aluekeskukset, jotka kykenivät vuonna 2021 tarjoamaan palkattuja tehtäviä kaikkiaan 508:lle jäsenelleen. Kuten yllämainittu osuuskunnat ja muut yhteisöt, aluekeskuksetkin tarjoavat jäsenilleen verkostoja ja asiantuntijapalveluja.
- Allianssimalli on ikään kuin versio taiteilijapalkasta. Sen tarkoitus on samanlainen: taata pitkäkestoisempi, yhtenäisempi ja suurempi toimeentulo taiteilijoille (erityisesti itsensä työllistäjille) sekä varmistaa heidän verotus-, sosiaaliturva- ja eläkemenettelyjensä samanlaisuus muiden palkansaajien kanssa. Tavoitteena on näin myös nostaa taiteen alojen houkuttelevuutta ja vetovoimaisuutta alalle koulutettavien silmissä. Mutta siinä missä taiteilijapalkasta vastaisi useimpien ehdotusten mukaan valtio ja sen virasto Taike, allianssimallissa palkan

maksuvastuu olisi laitoksilla, ammattijärjestöillä ja valtiolla yhdessä. Allianssimalli on kohdannut samankaltaista kritiikkiä kuin taiteilijapalkka. Lisäksi sitä on kritisoitu mm. siitä, että se kohtelee taiteen aloja eriarvoisesti, koska se kohdistuisi erityisesti esittäviin taiteisiin.

- Perustulo näyttää tutkimusten mukaan itsensätyöllistäjien ja luovilla aloilla työskentelevien mielestä parhaalta ratkaisulta ansiotulojen parantamiseen ja vakauttamiseen. Syynä siihen on se, ettei se suosi mitään alaa tai ammattiryhmää erityisesti, vaan tulee kaikille tasapuolisesti. Sen katsotaan myös soveltuvan nykypäivän monipaikkaiseen ja -alaiseen työelämään muita malleja paremmin, koska se antaa vapaammat kädet luovia eri työtehtävien ja -asemien välillä ilman, että se vaikuttaa alentavasti esimerkiksi työmarkkinaetuksiin, yrittäjätuloon tai palkkoihin. Osittain juuri tämän vuoksi sen nähdään tai ainakin uskotaan ratkaisevan monia luovien alojen itsensätyöllistäjiä vaivaavista sosiaaliturvaongelmista; luovien alojen työntekijät eivät perustuloa saadessaan putoa työmarkkinatuen ulkopuolelle vaihdellessaan palkka- ja yrittäjätyön välillä. Kyselyjen mukaan taiteilijat uskovat perustulon vaikuttavan myös työllistymiseen parantavasti edellä mainituista syistä.
- Luovien alojen freelancereiden ja yrittäjien järjestäytymisestä on käyty paljon keskus-

telua läpi 2000-luvun kahden viimeisimmän vuosikymmenen. Taustalla on Euroopan unionin kilpailulain tulkinta, jonka mukaan toiminimiyrittäjien ja freelancereiden järjestäytyminen voidaan tulkita kartellin rakentamiseksi. Näin asiaa tulkitsi esimerkiksi Sanoma Oy kuuluisassa freelancer-toimittajien ja -valokuvaajien sopimusriidassa vuonna 2009. Viime vuonna EU:n komissio antoi kilpailulainsäädännöstä uudet soveltamisohjeet. Nyt yksinyrittäjät ja itsensätyöllistäjät (myös alustatyöntekijät) tulee lukea kilpailuoikeuden piiriin, joka tarkoittaa sitä, että he voivat järjestäytyä ja osallistua kollektiivisesti neuvotteluihin sopimuksista, palkoista ja työehdoista. Taiteen ja luovien alojen ammattijärjestöt katsovat tämän edistävän merkittävästi itsensätyöllistäjien työolosuhteiden parantumista, koska näin muodoin palkkioita voidaan pyrkiä neuvottelemaan ylöspäin lähemmäs muiden alojen ansiotasoa ja työntekijät voivat kollektiivisesti pyrkiä parantamaan omia töitä (esimerkiksi mediajutut) koskevia hallinta-, käyttö- ja ansaintaoikeuksia. Suomessa ammattijärjestöjen pyrkimys on yhdistää tähän oikeuksien ja tulojen kollektiivihallinnoinnin mallin eli ottaa mukaan sopimusneuvotteluihin Gramexin ja Kopioston kaltaiset toimijat. Toisin sanoen itsensätyöllistäjien työmarkkinaneuvotteluasema niin luovilla kuin muillakin aloilla on ottamassa parhaillaan ison askeleen kohti muiden alojen vastaavaa tilannetta.

- Koulutuksen työelämälähtöisyyttä arvioitiin käyttämällä aineistoina valmennukseen osallistuneiden aloitus- ja palautekyselyjä tammikuu-huhtikuulta 2022, yhteistyökumppaneiden palautekeskusteluja huhtikuulta 2022 ja opettajien palautteita sekä sähköpostikyselyä syyskuulta 2022. Arvioinnin pohjalta kirjoitettiin artikkeli hankkeen julkaisuun (Pekkinen, S. & Pääjoki, T.: Oppilaitosten ja yritysten yhteistyö luo innovatiivisia oppimisympäristöjä, kirjassa Luovien työelämässä – Luovan alan osaaminen yritysten toimintaa kehittämässä 2023). Artikkelissa todetaan, että työelämälähtöisyys vaihtelee hyvin paljon oppilaitosten eri yksiköiden ja oppialojen sisällä. Opetussuunnitelmien ja oppilaitosten ei ajatella täyttävän vain muodollista koulutustehtävää, vaan voidaan tarkastella, miten koulutuksen ja oppilaitosten asettamat oppimistavoitteet vastaavat työelämän tarpeisiin. Työelämäyhteyksiä voidaan rakentaa oppilaitoksissa laajemmin kuin vain kehittämällä opiskelijoiden työelämävalmiuksia. Aineistojen perusteella työelämälähtöisyyttä selvitettiin neljästä eri näkökulmasta: 1. oppialojen tai koulutusalojen väliset yhteydet koulutusorganisaatioiden sisällä ja välillä, 2. koulutus- ja työelämätoimijat, 3. tutkimus, opetus ja käytäntö sekä 4. opiskelijan ammatti-identiteetti ja monialaisuus.

TOIMENPIDE- SUOSITUKSET

- Osuuskuntien ja luovien alojen työntekijöiden omien yhteisöjen roolia työllistämässä, työllistymisessä ja työolosuhteiden parantamisessa selvitettävä systemaattisesti lisää ja sen perusteella pohdittava esimerkiksi niiden uudella julkista tukemista tässä toiminnassa
- Osuuskuntien ja muiden yhteisöjen keskinäistä yhteistyötä tulisi lisätä vähintään yhteisten verkostojen tai järjestöjen muodossa, mutta, jos mahdollista, myös politiikkaohjelmin.
- Taiteilijapalkkaa/allianssimallia olisi hyvä testata kolmevuotisella kokeilulla, jossa sovellettaisiin ja samalla testattaisiin erilaisia toteutusmalleja. Kokeilussa kannattaa keskittyä yhtenä erityisosa-alueena niiden mahdollisuuksiin edistää nuorten luovien alojen ammattilaisten työllistymistä ja työtilannetta.
- Aluekeskusmallia tulee selvittää lisää tutkimuksen keinoin ja kehittää tutkimustiedon pohjalta. Samalla tulee selvittää, onko sitä mahdollisuus laajentaa muille taiteen aloille ja/tai onko sitä mahdollisuus yhdistää esimerkiksi taiteilijapalkkaan tai allianssimalliin aluekeskusten valmiita työllistämismalleja soveltaen ja kehittäen.

- Yksi mahdollisuus kolmen edellisen toimen sijaan olisi kokeilla taiteenalan perustulomallia seuraten esimerkiksi Skotlannin meilläkin olevaa kokeilua. Perustulon etuna on sen lähes varaukseton tuki luovien alojen ammattilaisilta ja sen universaalisuus.
- Euroopan komission kilpailulainsäädännön soveltamisohjeiden vaikutusta luovien alojen (erityisesti itsensätyöllistäjien) työmarkkinoihin ja alojen työvoimavetoisuus tulee seurata tarkoin. Asiasta tarvitaan seuranta tutkimus.
- Oppilaitosten tulee opetuksessaan huomioida nämä eri tavoin niistä valmistuvien työllistymismahdollisuuksiin ja työolosuhteisiin vaikuttavat poliittiset, kollektiiviset ja rakenteelliset käytännöt vähintään siinä määrin, että opiskelijat ovat niistä tietoisia.

4. TYÖMARKKINATEMPAUS

TAVOITE

Puolidigitaalisen työmarkkinatempauksen (Luovat radikaalit) tavoitteena oli tehdä näkyväksi hankkeen tuloksia ja toimintaa sekä luovan alan osaajien ja Keski-Suomen kehittämiskärkialojen PK-yritysten yhteistyötä.

Puolidigitaalinen työmarkkinatempaus toteutettiin projektisuunnitelman mukaisesti keväällä 2023. Varsinainen tempaus oli 28.3.2023 suomalaisella Musiikkikampuksella. Tapahtumaan ilmoittautui 120 osallistujaa, paikan päälle tuli 89. Osallistujat olivat pääasiassa hankkeen toteuttajaoppilaitosten loppuvaiheen opiskelijoita ja oppilaitosten uraohjaajia ja opoja. Paikalle oli kutsuttu myös hankkeessa mukana olevat yritykset. Päivä alkoi hanke-esittelyllä ja hankkeesta tehdyn videon näyttämällä. Sen jälkeen vuorossa oli asiantuntijapaneeli, jossa käsiteltiin oman osaamisen tunnistamista ja tuotteistamista, työelämäyhteistyötä, yrittäjyyttä, oman osaamisen myymistä eri toimialoille. Paneelikeskusteluun osallistuivat edustajat TAKU ry:stä, Rotia Oy:stä, Yritystehtaalta ja Design Aloselta. Paneelin juonsi näyttelijä ja osuuskuntayrittäjä. Paneeli myös livestriimattiin hankkeen YouTube-kanavalle ja se oli katsottavissa kahden viikon ajan tapahtuman jälkeen. Paneelin jälkeen juontaja haastatte-

li Jyväskylän yliopiston alumnia urapolusta, muusikon ja luovan työn tekijän osaamisesta, oman osaamisen myymisestä levy-yhtiöille ja rohkeudesta tarttua unelmiin. Lopuksi alumni esiintyi Litku Klementti duossa.

Tauon aikana tilaisuudessa oli esittelypisteitä: TAKU ry, Keski-Suomen Yritysidea, Lookout-hankkeen digityökalun esittely, Gadian verkostoseinä sekä Gadian valokuvausalan opiskelijoiden järjestämä CV-kuvauspiste. Kokonaisuutena tapahtuma oli erittäin onnistunut. Osallistujilla oli mahdollisuus osallistua

paneeliin lähettämällä kysymyksiä QR-koodin avulla panelisteille. Tapahtumapalautteen perusteella onnistuimme erityisesti paneelikeskustelun aihepiirien valinnassa, Litku Klementin avoimesti kerrotulla uratarinalla sekä esittelypisteiden annilla. Osallistajat toivoivat kuulevansa tarkemmin valmennusten tuloksista ja siitä mihin kaikkialle valmennuksessa oli projekteja tehty.

Digitaalinen työmarkkinatempaus alkoi 6.3.2023 hankkeen somekanavilla ja jatkui 16.4.2023 saakka. Somekanavilla julkaistiin kolme kertaa

viikossa valmennusten materiaaleja, nostettiin julkaisun artikkeleja, blogeja ja podcasteja esille. Lisäksi esitimme uratarina- ja yritysvideoita, joissa kerrotaan työllistymisestä ja luovan alan osaamisen hyödyntämisestä. Seuraajia digitaaliselle työmarkkinatempaukselle onnistuimme saamaan niukasti (noin 40), vaikka ostimme kampanjan alussa mainostilaa Googelta. Sekä Musiikkikampuksen päivää että somekampanjaa markkinoitiin oppilaitosten introissa ja somekanavilla, kontaktoimalla suoraan oppilaitosten henkilöstöä sekä EduFuturan viestinnän kautta.

Työmarkkinatempaukseen kuului myös oppilaitosvierailuja. Vierailuissa esittelimme hankkeen tavoitteet ja järjestimme työpajoja oman osaamisen esiintuomiseen liittyen.

LOOKOUT

TULOKSET

- Luovien alojen osaamista täytyy edelleen tehdä näkyväksi sekä opiskelijoiden että yritysten suuntaan konkreettisilla esimerkeillä. Opiskelijoille pienetkin käytännön kokeilut avartavat ymmärrystä oman osaamisen tunnistamisesta ja sen hyödyntämisestä työelämässä.
- Yritysten on vaikea kontaktoida opiskelijoita, koska oppilaitosten työelämäpalvelut toimivat joka oppilaitoksessa erilailla ja on haastavaa löytää oikeat henkilöt yhteistyöhön. Oppilaitoksilla on myös vakiintuneita kumppaneita ja uusien etsimiseksi tarvittaisiin enemmän resurssia.
- Opiskelijat tarvitsevat monipuolista työelämäosaamista (monialaisuus, projektiosaaminen), ja yleisesti ottaen heitä kiinnostaa myös yrittäjäyys yhtenä vaihtoehtona.
- Digitaalinen kampanjointi vaatii paljon suunnittelu- ja toteutusresurssia myös taloudellisesti. Kampanjan näkyvyyden varmistamiseksi somessa on tempauksen oltava riittävän pitkäkestoinen.

5. OSAAMISEN LISÄÄMISEN SEURANTA JA TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

TAVOITE

Tavoiteena oli koko hankkeen ajan seurata osaamisen lisääntymistä ja arvioida hankkeessa tehtyjä toimenpiteitä. Valmennuspajojen merkittävyyttä ja vaikuttavuutta arvioidaan jokaisen pajan jälkeen ja uraseurantaa käydään läpi ennen ja jälkeen valmennuksen. Yritysten osallistumisen vaikuttavuutta arvioidaan osana valmennuksia, ja hankkeen itsearviointi on säännöllistä.

Hankkeessa on tehty järjestelmällisesti ja tarkasti osaamisen lisäämisen seuraamista koko hankkeen ajan. Hankeen valmennuspajat on arvioitu joka kerran jälkeen ja lukuvuoden päätteeksi erillisellä lomakkeella. Lomakkeessa kysyttiin valmennuskerran sisällön mielenkiintoisuutta ja tarpeellisuutta, ajatuksia työskentelytavoista sekä tarkemmin kunkin valmennuskerran synnyttämää fiilistä. Lisäksi noin puoli vuotta valmennuksen jälkeen toteutuimme otannan valmennuksen läpikäyneistä opiskelijoista ja haastattelimme heitä valmennuksen sisältöjen hyödynnettävyydestä työllistymisen näkökulmasta. Palaute on pyydetty opiskelijoilta, yrityksiltä ja valmentajilta.

Koko hankkeen toimenpiteiden ensimmäinen arviointipäivä järjestettiin 16.5.2022, jolloin arvioitiin hankkeen toimintaa sen alusta 1.8.2021 lähtien. Toinen arviointipäivä pidettiin 29.5.2023, jolloin arvioitiin toimenpiteet 1.8.2022 lähtien. Jokainen hankkeessa mukana ollut hankehenkilöstön jäsen on osallistunut arviointiin useamman kerran. Toiminnan arviointi on julkaistu hankkeen julkaisussa (Schalin A: Asiantuntijahaastattelut: Luovien alojen uudet suuntaviivat, kirjassa Luovien työelämässä – luovan osaaminen työelämää kehittämässä 2023).

Lisäksi hankkeen periaatteena on ollut jatkuva kehittäminen ja avoimuus. Näin ollen toimintoja on suunnattu ja uudelleen organisoitu aina kun siihen on ollut tarvetta. Esimerkiksi ensimmäisen valmennuskokonaisuuden jälkeen tarkensimme valmentajien rooleja, lisäsimme tiimien ohjausta jne. Palautteet ovat johtaneet muutoksiin ja tarkennuksiin.

TULOKSET

- Jokaisen valmennuspajan jälkeen saatu palaute auttoi valmentajia seuraamaan tarkasti valmennuksen etenemistä ja tarkentamaan valmennuksen sisältöjä. Jatkuva palaute lisäsi myös opiskelijoiden luottamusta valmennusta kohtaan, koska palautteen tiivistelmä toimitettiin heille ennen seuraavaa tapaamista.
- Yritysten antama palaute vahvisti valmentajien näkemystä hankkeen tarpeellisuudesta ja nosti esille samoja havaintoja työelämästä kuin mitä oppilaitosarjessakin on havaittu esim. visuaalisen viestinnän osaamisen tarpeellisuus, monialaisen tiimityön tärkeys.
- Hanketyö vahvisti luovan alan oppilaitosten yhteistä ymmärrystä luovasta osaamisesta ja sen hyödyntämisestä muilla toimialoilla. Tämä vaatii kuitenkin oppilaitoksissa lisää ymmärrystä ja rohkeita kokeiluja ja pilotteja, jotta käytännöt vakiintuisivat ja opiskelijoita osattaisiin ohjata tutkimaan laajemmin työllistymismahdollisuuksia.

6. TULOSTEN LEVITTÄMINEN, TOIMINNAN JUURRUTTAMINEN JA JATKOTOIMENPITEIDEN SUUNNITTELU

TAVOITE

Tavoitteen oli viestiä hankkeen tuloksista oppilaitosten sisällä ja laajemmalle yleisölle sekä juurruttaa hankkeen aikana syntyneitä hyviä käytäntöjä ja toimintatapoja oppilaitoksiin. Tavoitteena oli myös jatkaa yhteistyötä kärkitoimialojen kanssa.

Heti hankkeen alussa luotin hankkeelle verkkosivut lookout.humak.fi ja avattiin sometililt [@lookouthanke](https://www.facebook.com/lookouthanke) Facebookiin, Instagramiin ja YouTubeen. Verkkosivut toimivat myös blogien ja podcastien alustoina, julkaisujen ja Lookout-työkalun julkaisukanavana.

Hankkeen tulosten levittäminen jatkuu edelleen hankkeen päättymisen jälkeen. Hankkeessa tehdyt julkaisut, valmennusten materiaalit ja aineistot ovat vapaasti saatavilla hankkeen verkkosivuilla ja ne on koottu yhteen ns. Lookout-työkaluksi. Hankkeen materiaaleista on tiedotettu oppilaitosten henkilöstölle. Jokainen oppilaitos on tehnyt tulosten juurrutus suunnitelman, jonka mukaisesti edetään hankkeen päätyttyä. Hankkeen verkkosivut ja someka-

navat jäävät käyttöön hankkeen jälkeenkin, mutta niitä ei aktiivisesti hankkeen toimesta päivitetä. Somealustoille syntynyt yhteisö voi kuitenkin jatkaa viestimistä halutessaan.

Tarve yhteistyölle ja verkostoitumiselle tunnistettiin yhteiseksi intressiksi, ja hankkeen tavoitteet kuten osaamisen tunnistaminen ja verkostoituminen muiden toimialojen kanssa koettiin mielekkäinä, ja ne vastaavat hyvin oppilaitosten tarpeisiin.

Oppilaitosten välinen yhteistyö on ollut toimivaa ja osaaminen täydentyi asiantuntijoiden kesken. Hankkeessa oli käytössä paljon jaettava asiantuntijuutta. Yhteinen tavoitteemme oli opiskelijoiden työllistymisen edistäminen, oman alan näkyvyyden edistäminen muille toimialoille ja myös omien oppilaitosten sisällä.

TULOKSET

- Hanke osoitti, että oppilaitoksissa on paljon vaihtelevuutta toimia yhteistyössä työelämän kanssa. Osa vasta harjoittelee, osa on kokeneemmin mukana ja osalla ei ole juurikaan suhteita työelämäkumppaneihin tai ne olivat esim. vain julkiselle sektorille kun taas osalla on laaja kumppaniverkosto kaikilta toimintasektoreilta. Yhteistyön kannalta tärkeintä on kuitenkin aito kiinnostus, halu oppia ja myönteinen asenne monialaisuutta ja eri alojen välistä yhteistyötä kohtaan.
- Havaintojemme mukaan joissakin tapauksissa oppilaitosten rakenteet rajoittavat eri alojen yhteistyötä oppilaitosten sisällä tai suhteissa työelämäkumppaneihin. Hanketoimijat pohtivat jokainen omasta lähtökohdastaan monialaisuuden merkitystä ja toisaalta sitä, miksi luovaa osaamista pitäisi viedä muille toimialoille.

HANKKEEN JULKAISUT

Hankkeen aikana on julkaistu laajasti erilaisia aineistoja. Aineistot ovat saatavissa hankkeen [www-sivuilla](http://www.sivuilla) lookout.humak.fi

JULKAISUT

HAUTOMO-PODCAST -SARJA. <https://lookout.humak.fi/blogi-ja-podcast/>

Jakso 1, Lookout-hanke ja työllistymisen tulevaisuus. Sanna Pekkinen Humak, Miikka Pyykkö JYU ja Anton Schalin JYU.

Jakso 2, Osaamisen tunnistaminen ja sanoittaminen. Vilja Byström TAKU ry, Johanna Muhonen Humak ja Anton Schalin JYU.

Jakso 3, Yritysyhteistyökumppanit äänessä. Arto Hakanen Toivolan vanha piha, Jani Ahvenainen Puuppola Suksi ja Anton Schalin JYU.

Jakso 4, Monialainen luova yrittäjyys. Vera Schneider Beyond Play, Pauliina Lapio Luova Lapio ja Anton Schalin JYU.

Jakso 5, Osaajat osana osuuskuntia. Tiina Paavola osk Verso, Marianna Räsänen osk Kuje ja Anton Schalin JYU.

Jakso 6, Lookout opiskelijan sanoin. Laura Lindeman Jamk, Vilma Rasku Humak ja Anton Schalin JYU.

Jakso 7, Luovien alojen työkuulttuuri. Sikke Leinikki Humak, Miikka Pyykkö JYU ja Anton Schalin JYU.

Jakso 8, Luovuuden määrittelyä. Sirpa Lonka Gradia, Johanna Muhonen Humak ja Anton Schalin JYU.

Jakso 9, Työnhakua generalisteille. Reija Häkkinen JYU, Suvi Salminen Jamk ja Anton Schalin JYU.

Jakso 10: Henkilöbrändäys. Eeva Oksala Jamk, Tuija Kiviranta Gradia ja Anton Schalin JYU.

Uusia polkuja työelämään. Anton Schalin, JYU.

Kulttuurialojen palapelimäinen ja jatkuva oppiminen. Sikke Leinikki Humak, Anu Järven-
sivu Humak ja Miikka Pyykkönen, JYU.

Osaanko vai enkö osaa? Eeva Oksala, Jamk.

Kulttuurialojen asema – tutkimuskatsaus. Anton Schalin, JYU.

Luovuus liiketoiminnaksi. Satu Tammikari, Gradia.

Julkinen esiintyminen – opittava taito. Anton Schalin, JYU.

Yksilöllisyys ja yhteisöllisyys työyhteisöissä. Anton Schalin, JYU.

Koronaviruspandemia jätti jälkensä taiteilijoihin. Minna Ruusuvirta, Emmi Lahtinen ja Mer-
vi Luonila, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.

Kevään opit jalostuvat entistä paremmaksi valmennuskokonaisuudeksi. Anton Schalin, JYU.

Lookoutin valmennusprosessi – monialaista yhteistyötä harjoittelemassa. Sanna Pekki-
nen, Humak.

Työnhakutaitoja generalisteille. Anton Schalin, JYU.

Näin rakennat henkilökohtaisen osaamispalettisi! Eeva Oksala, Jamk.

Näin loihdit vakuuttavan CV:n! Heidi Ilves, Jamk.

”Erilaiset näkökulmat ja osaamiset aikaansaavat oivalluksia, joita asiakkaat kaipaavat”. Mari
Holopainen, Finnish Consulting Group Oy.

Luovien alojen työelämä ja tulevaisuuden näkymät. Heidi Ilves, Jamk.

Luovien alojen yritystoiminta. Heidi Ilves, Jamk.

Luovien alojen markkinointi, hinnoittelu ja kevytyrittäjäyys. Heidi Ilves, Jamk.

Erilaisia ratkaisumalleja luovien alojen työelämän parantamiseksi – mahdollisuudet ja ki-
pupisteet. Pyykkönen, Miikka & Pääjoki, Tarja, JYU.

HANKKEESSA TEHDYT JULKAISUT:

Luovien työelämässä – Luova osaaminen yritysten toimintaa kehittämässä. Toim. Eeva Oksala, Sanna Pekkinen ja Anton Schalin. Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja 155, Helsinki. 2023. <https://lookout.humak.fi/julkaisut/>
Lookout-työkalu. <https://lookout.humak.fi/lookout-digityokalu/>

HANKKEEN VIDEOT:

Hanke-esitelyvideo: <https://www.youtube.com/watch?v=-0hNtYZaV0s&feature=youtu.be>
Oman osaamisen tunnistaminen: <https://www.youtube.com/watch?v=Q0-lzVhOFAg>
Uratarinoita luovilta aloilta: <https://www.youtube.com/watch?v=ta2fekuSvhE>
Osaamisen sanoittaminen: <https://www.youtube.com/watch?v=0-x2HGUGW28>
Luovuutta yrityksiin: <https://www.youtube.com/watch?v=QLS3sQ8kTXw>
Opi esiintymään: <https://www.youtube.com/watch?v=EPUTXNvgXFQ>
Pitchaus: <https://www.youtube.com/watch?v=ZompDwwOU2M>
Moniammatillinen yhteistyö: <https://www.youtube.com/watch?v=LljDgx345NY>

HANKKEESTA MUISSA JULKAISUISSA:

Muhonen, Johanna (2022): Luovia näkökulmia biotalouteen tai IT-alalle? Kulttuuri- ja media-alan osaajat toimialojen rajapinnoilla. <https://www.humak.fi/blogit/kulttuuri-ja-media-alan-osaajat-toimialojen-rajapinnoilla/>

Leinikki, Sikke, Järvensivu, Anu & Pyykkönen, Miikka (2022): Jatkuva oppiminen ja kulttuurialojen palapelimäinen työ. <https://www.teme.fi/wp-content/uploads/2022/05/jatkuva-oppiminen.pdf>

Lähdeniemi, Milla, Anttila, Anna, Järvensivu, Anu, Leinikki, Sikke, Pyykkönen, Miikka & Schalin Anton: Apua Allianssista? Suomeen esitetyn freelance-taiteilijoiden työasemaa parantavan mallin mahdollisuudet ja kritiikki. Kulttuuripolitiikan tutkimuksen vuosikirja (vertaisarvioinnissa).

Pekkinen, Sanna: Luovat alat näkyviksi Lookout-hankkeessa. Väläyksiä Humakista V (toim. M. Äärynen). Humanistisen ammattikorkeakoulun julkaisuja 2021

Pekkinen, Sanna (2021): Luovan alan ammattilaisille uravalmennusta koronakriisistä selviytymiseen. <https://www.humak.fi/uutiset/luovan-alan-ammattilaisille-uravalmennusta-koronakriisista-selviytymiseen/>

Pekkinen, Sanna (2023): Uusi julkaisu luovan alan osaamisen hyödyntämisestä eri toimialoilla. <https://www.humak.fi/uutiset/uusi-julkaisu-luovan-alan-osaamisen-hyodyntamisesta-eri-toimialoilla/>

Pyykkönen, Miikka & Pääjoki, Tarja: Erilaisia ratkaisumalleja luovien alojen työelämän parantamiseksi – mahdollisuudet ja kipupisteet. TAKU-vieraskynä (jätetään julkaisuun syksyllä 2023)

Pyykkönen, Miikka, Sokka, Sakarias & Kurlin Niiniaho, Ari (2021): Yrittäjätaiteilijat vapauden, luovuuden ja toimeentulon rajapinnoilla. Työelämän tutkimus 19(1), 57–81. <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/102880/60190>

HANKKEENTULOKSIA ON ESITELTY ERI KOHDERYHMILLE:

Rekrymessut Paviljongissa Jyväskylässä 22.9.2022

OsaajaKS-tapahtuma 5.10.22 Laukaassa

Firma-messut Jyväskylän yliopistolla 19.1.2023

Educa-messut Helsingissä 27–28.1.2023

Luovat radikaalit työmarkkinatempaus Musiikkikampus Jyväskylä 28.3.2023

Dream up -tapahtuma Crazy Town, Jyväskylä 18.4.2023

Taide, puhe, työ -tapahtuma Turussa 14.5.2023

Lisäksi oppilaitosten omat opiskelijatapahtumat ja henkilöstökokoukset.

HANKKEEN TULOKSET JA TULOSTEN VAIKUTTAVUUS

Hankkeen projektisuunnitelmassa asetettiin päätavoitteeksi löytää valmistuville ja loppuvaiheen opiskelijoille uusia työllistymismahdollisuuksia sekä a) oman alan ulkopuolelta että b) opiskelijoiden oppilaitokset ylittävän verkostoitumisen ansiosta syntyneissä uusissa yrityksissä, osuuskunnissa ja yhteisöissä.

1) Hankkeessa syntyy uusia työ- ja harjoittelumahdollisuuksia Keski-Suomen kehittämiskärkialoilta.

Lyhyen aikavälin tavoite on, että opiskelijat työllistyvät sivutoimisesti tai osa-aikaisesti ja että tarjolla on harjoittelupaikkoja. Pitkän aikavälin tavoite on, että opiskelijat työllistyvät kokoaikaisesti ja että tarjolla on jatkuvasti avoimia harjoittelupaikkoja.

Lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteet toteutuivat osittain.

Opiskelijat työllistyvät paremmin, koska he osaavat tunnistaa, sanoittaa ja tuotteistaa omaa osaamistaan myös kehittämiskärkialojen tarpeista lähtien. Opiskelijoille on myös kehittynyt rohkeutta hakea harjoittelu- ja työpaikkoja oman alan ulkopuolelta, koska heillä on jo kokemus monialaisesta yhteistyöstä. Hankkeessa kontaktoidut yritykset tunnistavat ja tietävät luovan alan tarjoamia mahdollisuuksia eri toimialoille. Oppilaitosten opetussuunnitelmat ovat joustavia, jolloin sopivia harjoittelupaikkoja voidaan etsiä eri toimialoilta.

Eri toimialoilla tarvitaan edelleen lisää ymmärrystä luovien alojen osaamisesta ja sen hyödyntämisen mahdollisuuksista. Esim. Gradian näkökulmasta tarvitaan työpaikkaohjaajia harjoittelupaikkoihin. Opetushenkilöstöllä on oltava verkostoja eri toimialoille, koska monet harjoittelupaikat löytyvät henkilökohtaisten suhteiden kautta. Yhteistyö eri toimialojen välillä vaatii alkuvaiheessa suunnitteluresurssia.

2) Hankkeen tuloksena luovan alan loppuvaiheen ja valmistuneet opiskelijat eri oppilaitoksista verkostoituvat keskenään ja perustavat yrityksiä, osuuskuntia ja työllistymistä helpottavia yhteisöjä.

Lyhyen aikavälin tavoite on, että opiskelijat työllistyvät sivutoimisesti tai osa-aikaisesti ja että tarjolla on harjoittelupaikkoja. Pitkän aikavälin tavoite on, että opiskelijat työllistyvät kokoaikaisesti ja että tarjolla on jatkuvasti avoimia harjoittelupaikkoja.

Lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteet toteutuivat osittain.

Valmennuksissa ja työmarkkinatempauksessa opiskelijat verkostoituivat eri alojen opiskelijoiden kanssa ja jatkossa keskinäinen yhteistyö on helpompaa. Yhteistyö Jyväskylän Yritystehtaan ja Keski-Suomen Yritysidean kanssa antaa valmiuksia opiskelijoille oman osaamisen tunnistamiseen ja sitä kautta työllistymiseen. Opiskelijoiden kynnys ottaa yhteyttä kehittämisorganisaatioihin pieneni ja he saivat tietoa erilaisista yritysmuodoista. Työelämätempauksessa yrittäjyys nostettiin keskeiseksi tavaksi työllistyä ja yrittäjyydestä oltiin myös kiinnostuneita.

Yritysten ja osuuskuntien perustamiseen projektin kestoajaksi oli liian lyhyt, mutta vapaamuotoisia yhteisöjä syntyi valmennusten myötä ja muutama opiskelija liittyi jo olemassa oleviin osuuskuntiin.

3) Hankkeen valmennuspajojen ansiosta opiskelijat oppivat tuotteistamaan ja sanoittamaan omaa osaamistaan ja avaamaan ymmärrystä oman osaamisen soveltamisesta kärkitoimialoille.

Lyhyen aikavälin tavoite on, että opiskelijat rohkaistuvat ajattelemaan oman toimialansa ulkopuolella olevia työllistymismahdollisuuksia vaihtoehtoisena urasuunnitelmana. Pitkän aikavälin tavoite on, että opiskelijoille kehittämiskärkialat ovat yksi realistinen mahdollisuus työllistyä.

Lyhyen aikavälin tavoite toteutui kahdessa valmennuskokonaisuudessa ja hankkeessa tehtyjen julkaisujen ja materiaalien avulla sanoittamista ja tuotteistamista voi opetella myös itsenäisesti. Pitkän aikavälin näkökulmasta hanke antoi valmiuksia edetä työllistymisessä kehittämiskärkialoille ja tiimien tekemät toimeksiannot ovat siitä hyviä esimerkkejä.

4) Hankkeen tuloksena Keski-Suomen luovan alan oppilaitosten (Gradia, Jamk, Jyväskylän yliopisto, Humak) verkostotyö tiivistyy ja se löytää runsaasti yhtymäpintaa kehittämiskärkialojen PK-yritysten ja alaa opiskelevien opiskelijoiden kanssa.

Lyhyen aikavälin tavoitteena on yritysvierailujen, yrityssparrausten ja verkoston avulla luoda

yhteys toimialojen yli, jotta ymmärrämme paremmin toimialojen erityispiirteitä ja yhteisiä ominaisuuksia. Pitkän aikavälin tavoitteena on jatkuvan vuoropuhelun ja yhteistyön aikaansaaminen luovan alan ja luovan alan koulutusorganisaatioiden sekä kehittämiskärkialojen PK-yritysten ja opiskelijoiden välille. Tavoitteena on myös edistää PK-yritysten ymmärrystä luovien alojen monialaisesta osaamis-potentiaalista.

Tavoitteet toteutuivat. Luovien alojen koulutajaverkosto tiivistyi hankkeen aikana ja yhteistyö hankkeessa toimi erinomaisesti. Yhtymäpintaa kehittämiskärkialojen kanssa löytyi erityisesti matkailu-, hyvinvointi- ja osaamistalouden aloilta, mutta kaikki hankkeessa kontaktoidut yritykset olivat hyvin kiinnostuneita tekemään luovan alan opiskelijoiden kanssa yhteistyötä. Luovan alan osaamista tarvitaan ja sitä otetaan mielellään vastaan. Luovien alojen osaamisesta erityisesti mediataidot ja visuaalisuus, sisällöntuotanto, tekstin tuottaminen, musiikki- ja äänimaisemat herättivät kiinnostusta yrityksissä.

Kärkitoimialojen opiskelijoiden tavoittaminen valmennuksiin oli vaikeaa. Sote- ja matkailualan opiskelijat työllistyvät hyvin omille aloille ja heillä ei ollut tarvetta valmennusyhteistyöhön. Biotalousalaa emme myöskään tavoittaneet useista yrityksistä huolimatta. Opiskelijoiden rekrytointia valmennuksiin vaikeutti se, että valmennuksesta ei saanut opintopistei-

tä ja monialaisen yhteistyön tarvetta ei vielä opiskeluaikana tunnusteta. Tämänkaltainen valmennus sopisi hyvin esim. työttömille työnhakijoille te-koulutukseksi. Lisäksi korona-aika vaikeutti opiskelijoiden rekrytoimista, koska opinnot olivat oppilaitoksissa vasta palaa-massa normaaleiksi hankkeen alkuvaiheessa.

Vaikka kärkitoimialojen opiskelijoita ei saatu toivotulla tavalla mukaan valmennuksiin, tavoitettiin heitä hyvin erilaisissa ura- ja rekrytointitapahtumissa ja siellä keskusteluissa kävi vahvasti ilmi, että oman osaamisen tunnistaminen, sanoittaminen ja tuotteistaminen on heidänkin näkökulmastaan tärkeää.

5) Hankkeen tuloksista laaditaan erilaisia julkaisuja. Hankkeen julkaisut ovat avoimesti hyödynnettävissä ensisijaisesti hankkeen internet-sivustolla, mutta tietoa hankkeen julkaisuista tarjotaan aktiivisesti laajemmalle yleisölle sekä ammattijulkaisuihin.

Lyhyen aikavälin tuloksina syntyy julkaisuja, blogeja, podcasteja, mediatiedotteita. Pitkän aikavälin tuloksina syntyy hankkeen arvioinnin seurauksena käytännön esimerkkejä kehittämiskärkialojen ja luovien alojen yhdyspinta-osaamisesta sekä toimenpidesuosituksia luovan alan työllistymisen parantamiseksi.

Tavoitteet toteutuivat. Hankkeen aikana julkaistiin lookout.humak.fi -sivustolla 10 podcastia, 18 blogikirjoitusta, yksi julkaisu, hankkeen esitelyvideo sekä valmennusaineistojen, blogi- ja podcastsarjoista koostettu Lookout-työkalu, joka sisältää myös seitsemän opetusvideota. Lisäksi hanketta ja sen tuloksia esiteltiin kahdeksassa muussa julkaisuissa. Hankkeesta kirjoitettiin mediatiedotteita eri medioille. Kehittämiskärkialojen ja luovien alojen yhteistyötä kuvaavia esimerkkejä nauhoitettiin videolle ja työstettiin Lookout-työkaluun.

TOIMINNAN JUURUTTAMINEN

Kaikissa oppilaitoksissa viedään johtotasolle tietoa hankkeen tuloksista ja luovien alojen oppilaitosten yhteistyön tärkeydestä sekä tunnistettu tarve monialaisuuden lisäämisestä. Oppilaitoksissa jatketaan edelleen kärkitoimialojen kanssa tehtävää yhteistyötä ja se nähdään uraohjauksessa yhdeksi vaihtoehdoksi luovien alojen opiskelijoiden työllistymisen kannalta. Selvitetään rahoitusmahdollisuuksia hanketeemojen työstämisen jatkamiseksi ja ristiinopiskelumahdollisuuksien parantamiseksi. Jatketaan alkanutta yhteistyötä hanketeemojen osalta esim. opetusvaihdon avulla.

HUMAK

Hankkeessa laaditut materiaalit otetaan osaksi Tuotteistamisen ja palvelumuotoilun sekä Urasuunnittelun -opintojaksoja. Lisäksi oppilaitoksen sisällä jaetaan kaikki hankkeessa tuotettu materiaali opetus- ja uraohjaushenkilöstölle, niin, että he voivat hyödyntää niitä ohjaustilanteissa. Opiskelijoille viestitään mahdollisuuksista hakea harjoittelupaikkoja kehittämiskärkialoilta ja oman alan ulkopuolelta. Jatketaan opiskelijatiimitoimintaa niillä opintojaksoilla, joilla se on mahdollista. Hyödynnetään hankkeessa saatuja kokemuksia monialaisista tiimeistä.

Tutkitaan erilaisia rahoitusmahdollisuuksia hankkeen teemojen jatkotyöstämiseen yhdessä hankepartnereiden kanssa ja ristiinopiskelumahdollisuuksien kehittämiseksi.

JAMK

Oman osaamisen tunnistamisen -teema otetaan osaksi opojen työtä ja tutorointia hyödyntäen Lookout-työkalua erityisesti I. vuoden opiskelijoiden tutoroinnissa. Hankkeessa tehtyjen materiaalien hyödyntäminen Osaajana kehittymisen -jaksolla mm. portfolio. Esiintymisvalmennuskokonaisuuden hyödyntäminen jatkossakin eri vaiheessa opintoja. Musiikin luova tuottaminen (YAMK) -jaksolla on esiin-

tymisen teema, sekä lisäksi oman osaamisen sanoittaminen ja sen markkinointi.

Tutkitaan erilaisia rahoitusmahdollisuuksia hankkeen teemojen jatkotyöstämiseen yhdessä hankepartnereiden kanssa, EduFutura -yhteistyön kehittäminen.

GRADIA

Oman osaamisen tunnistamisen -teema jatkossa vahvemmin ja osaksi Band Lab -toimintaa, yrityksessä toimiminen tai yritystoiminnan suunnittelu osaksi tutkintoa, musiikkialan työelämä ja yrittäjäyys osaksi yhteisiä opintoja. Itsensä ammatillinen markkinointi ja pitchaus nostetaan vahvasti esille. Oma osaaminen osaksi portfolio työtä. Rakennetaan kuva- ja media-alalle valinnainen tutkinnon osa (10 osp) nimeltä Tuotteistaminen ja osaamisesta viestiminen. Kyseinen jakso on tutkinnon osana jo taideteollisella puolella, jossa hankemateriaaleja voidaan hyödyntää myös.

Tutkitaan erilaisia rahoitusmahdollisuuksia hankkeen teemojen jatkotyöstämiseen yhdessä hankepartnereiden kanssa, EduFutura -yhteistyön kehittäminen.

JYU

Oman osaamisen tunnistaminen otetaan osaksi opetussuunnitelmaa ja portfolio työtä nykyistä vahvemmin KUMUssa ja MUTKUssa. Tässä hyödynnetään esimerkiksi hankkeessa kehitettyä Lookout-työkalua. Uudistetaan hankkeesta saatujen kokemusten ja selvitystyön tulosten perusteella KUMUn aine- ja syventävien opintojen työelämäkurssien sisältöjä.

Tutkitaan erilaisia rahoitusmahdollisuuksia hankkeen teemojen jatkotyöstämiseen yhdessä hankepartnereiden kanssa, EduFutura -yhteistyön kehittäminen.

HANKKEEN MAANTIETEELLINEN ALUE, KOHDERYHMÄN TAVOITTAMINEN

Hankkeen maantieteellinen alue oli Keski-Suomi: Jyväskylän, Jämsän ja Saarijärven Viitasaaren seutukunnat. Jamkin Saarijärven Biotalousyksikön väen kanssa keskustelimme yhteistyötä, mutta se ei konkretisoitunut hankeaikana. Gradian Jämsän yksikköön tiedotimme säännöllisesti hankkeesta.

Hankkeen kohderyhmänä olivat 1) luovien alojen ja kärkitoimialojen opiskelijat ja vastavalmistuneet, 2) Keski-Suomen kehittämiskärkialojen PK-yritykset sekä 2) oppilaitosten opot ja uraohjaajat.

Opiskelija- ja vastavalmistuneiden kohderyhmä saavutettiin erinomaisesti. Valmennuksiin ja työmarkkinatempauksen tapahtumapäivään osallistui pääasiassa luovien alojen opiskelijoita ja vastavalmistuneita, mutta kehittämiskärkialojen opiskelijoita ja vastavalmistuneita tavoitettiin Ura- ja rekrymessuilla (22.9.2022), Firma-messuilla (18.1.2023), Dream up -päivässä (19.4.2023) sekä suoraan kontaktoimalla oppilaitoksissa, erityisesti Gradian, opiske-

lijoita. Myös oppilaitosten intran, EduFuturan viestinnän ja some-kanavien kautta välitettiin hankkeesta tietoa eri alojen opiskelijoille.

Kärkitoimialojen yrityksiä kontaktoitiin noin 20, ja heistä 10 saatiin aktiivisesti hankkeen toimintoihin mukaan. Yrityksistä 8 on mikroyrityksiä, yksi on pienyritys ja yksi suuryritys. Mikroyritykset osoittautuvat hankkeen toimintojen kannalta paremmiksi yhteistyökumppaneiksi joustavuutensa takia. PK-yrityksiä kontaktoitiin myös, mutta niiden oli vaikea tehdä viimeinen päätös mukaan lähtemiseksi, sillä niistä ei löytynyt henkilöä, jonka työnkuvaan yhteistyö oppilaitosten kanssa kuului tai yrityksen prosessit olivat liian hitaita tai hierar-

kisia tarttumaan nopeasti toteutettavaan hanketyöhön. Mikroyritykset sen sijaan pystyivät nopeasti tekemään päätöksen yhteistyöstä ja nimeämään yhteyshenkilön. He myös löysivät nopeammin toimeksiannon opiskelijatiimille. Sinänsä yritykset olivat hyvin kiinnostuneita yhteistyöstä oppilaitosten ja opiskelijoiden kanssa.

Opoja ja uraohjaajia kontaktoitiin jokaisessa hankkeen oppilaitoksessa henkilökohtaisin kontaktein. Heille esiteltiin hanketta, valmennuksia sekä hankkeen materiaaleja ja julkaisuja. Lisäksi työmarkkinatempausta markkinoitiin myös oppilaitosten henkilöstölle. Laajemmin opetushenkilöstöä, opoja ja uraohjaajia kohdattiin valtakunnallisilla Educa-messuilla 26–27.1.2023 Helsingissä. Siellä erityisesti Lookout-työkaluun kootut valmennusmateriaalit herättivät kiinnostusta. Hankkeen tiedote oman osaamisen tunnistamisen työkalusta lähetettiin Opettaja- ja Oppilaanohjaaja -lehtiin.

Hanke toteutui projektisuunnitelmassa esitetyn aikataulun mukaisesti ja kaikki suunnitellut toimenpiteet tehtiin ilman muutoksia.

SEURANTATIEDOT

Hankkeeseen osallistuvien yritysten kokonaismäärään (projektisuunnitelmassa 10) päästiin täsmällisesti, mutta mikroyrityksiä muka-

na oli 8 (hakemuksessa 2), pieniä yrityksiä 1 (hakemuksessa 5), keskisuuria yrityksiä 0 (hakemuksessa 3) ja suuria 1 (hakemuksessa 0). Mikroyritykset olivat joustavampia ja nopeampia reagoimaan yhteistyöpyyntöihin ja tunnistuvat kehittämistarpeet helpommin kuin suuremmat yritykset.

Hankkeeseen osallistuvien henkilöiden lukumäärä on 128, kun hakemuksessa se oli arvioitu olevan 120. Naisia mukana oli 93 (hakemuksessa 94). Opinto-ohjaajia, uraneuvojia ja muita ohjausalan asiantuntijoita tavoitimme 10 (hakemuksessa 10). Lisäksi eri tapahtumissa, messuilla ja oppilaitosvierailuilla tavoitimme satoja henkilöitä, joita ei kuitenkaan ollut mielekästä pyytää täyttämään ESR-osallistujalomaketta ja näin ollen he eivät tulleet raportoiduiksi.

ESR-osallistujan lopetustilanteen seurantalomakkeen ns. koulutuksen arviointiosuus (kysymykset 1–13) eivät kaikilta osin palvelleet hankkeemme tarjoamia koulutuksia ja monet vastaajista jättivät niihin vastaamatta, koska hämmentyivät kysymyksistä.

Numeeriset tavoitteet auttoivat hankkeen toiminnan laajuuden suunnittelussa. Esimerkiksi opiskelijoiden rekrytoiminen valmennukseen oli tavoitteellisempaa, koska halusimme tietyn määrän osallistujia. Yritysten kohdalla olimme asettaneet tavoitteeksi 10 yritystä ja pyrimme siihen koko hankkeen ajan. Li-

säksi kontaktoimme noin 10 muuta yritystä ja kerroimme hankkeesta heille.

Omina indikaattoreina seurasimme, mistä oppilaitoksista valmennuksiin osallistuttiin ja kuinka tavoitimme tasapuolisesti kaikkien hankkeessa olevien oppilaitosten opiskelijoita ja henkilöstöä. Lisäksi seurasimme tarkasti somevies-tinnän tavoitavuutta (seuraajat, tykkäykset, päivitysten avaukset), blogien lukumääriä ja podcastien kuuntelumääriä. Tarvittaessa pysyimme markkinoimaan some-kanavissa podcasteja ja blogeja, jos ne eivät mielestämme saaneet tarpeeksi huomiota.

Hankkeen tuloksia, julkaisuja ja aineistoja ko-koava Thinglink-pohjainen Lookout-työkalu on tavoittanut 1100 avausta elokuun 2023 alkuun mennessä. Se kertoo kiinnostuksesta ja tarpeesta harjaannuttaa oman osaamisen sanoittamista, tunnistamista ja tuotteistamista.

HANKETYÖOSAAMINEN

HUMAK

Humakin näkökulmasta ESR-hanketyön osaaminen vahvistui ja yhteistyö mukana olleiden oppilaitosten kanssa tiivistyi. Osaamista ker-tyi paljon luovan alan osaamisen sanoittami-

sesta, tunnistamisesta ja tuotteistamisesta. Hedelmällistä oli saada uusia näkökulmia luovan alan osaamiseen muilta alan kouluttajilta. Jokaisella oppilaitoksella on oma lähestymis-tapansa asiaan, mutta yhteistä näkemystä oli myös paljon. Humakin näkökulmasta tuotta-jaosaamisen tärkeys erilaisissa työtehtävissä korostui ja esim. opiskelijatiimeissä tuottajien työpanos oli hyvin keskeistä.

Kasvatimme oman alamme toimijaverkoston esimerkiksi valmennuksessa käyneiden vierailijoiden avulla, yrityskontaktien kautta sekä erilaisissa tapahtumissa kohtaamalla opiskeli-joita, opettajia ja eri alojen toimijoita.

Hankkeessa saatiin paljon kokemusta työs-kentelystä yritysten kanssa ja ymmärrys yri-tysten toiminta- ja työlogiikkaan kasvoi. Var-mistui edelleen näkemys, että luovilla aloilla on paljon osaamista, jota voidaan hyödyntää muillakin toimialoilla, mutta meidän on teh-tävä näkyväksi oma osaamisemme ja oppia sanoittamaan se konkreettisin sanamuodoin. Hankkeessa tehdyt aineistot ja julkaisut laa-jensivat ymmärrystä alasta paljon.

Konkreettisin taitoina opimme lisää erilaisista digitaalisista alustoista (Thinglink, Wordpress, Soundcloud, Open Badget), joita hyödynnet-tiin julkaisuissa, opimme tuottamaan podcast-ja blogisarjan, hallinnoimaan monikumppani-sen ESR-projektin.

JAMK

Jyväskylän ammattikorkeakoulun näkökulmasta yksi hankkeen merkittävimpiä saavutuksia oli oppilaitosyhteistyö niin opiskelijoiden kuin asiantuntijoiden välillä. Merkityksellisen ja toimivan yhteistyön luominen eri organisaatioiden välille vaatii syvällistä oman osaamisen hahmottamista ja ulkopuolisille avautuvaa osaamisen sanoittamista. Asiantuntijat oppivat paremmin hahmottamaan oman organisaationsa ja alansa erityispiirteitä suhteessa muihin toimijoihin. Samalla kasvoi ymmärrys muista toimialoista. Yhteistyö eri organisaatioiden asiantuntijoiden kanssa oli erittäin antoisaa ja osaamista karttui osaamisen tunnistamisen, sanoittamisen, tuotteistamisen, yrittäjyyden suhteen paljon. Lisäksi pääsimme pureutumaan luovien alojen erityispiirteisiin sekä työllistymisnäkyymiin, monialaiseen yhteistyöhön sekä erilaisiin yrittäjyyden muotoihin.

Ymmärrys kasvoi paljon sen suhteen, että luovan alan toimijat esim. muusikot tai musiikkipedagogit voisivat viedä ja tarjota osaamistaan paljon rohkeammin myös oman alansa ulkopuolelle. Muusikot ja musiikkipedagogit hahmottavat omaa osaamistaan liian kapea-alaisesti. Lisäksi yritystoiminta ja tuotteistaminen jäävät opinnoissa hyvin pieneen rooliin: näiden tarpeellisuutta jopa kyseenalaistetaan yleisesti niin opiskelijoiden kuin opettajienkin keskuudessa. Oli tärkeää saada ensikäden kokemusta ja oppia siitä, kuinka eri toimialoille ulottuva

yrittäjyys kumpuaa syvällisestä oman osaamisen tunnistamisesta, sanoittamisesta sekä lopulta kohdeorganisaatioon tutustumisesta. Tämä mahdollistaa onnistuneen tuotteistamisprosessin.

GRADIA

Hanke lisäsi luovien alojen kouluttajien välistä yhteistyötä ja kasvatti hankkeessa mukana olleiden opettajien ESR-hankekokemusta. Oman osaamisen tunnistamisen, sanoittamisen ja tuotteistamisen tärkeys vahvistui ja osaaminen tästä näkökulmasta kasvoi. Opiskelijoiden on markkinoitava omaa osaamistaan jatkossa entistä enemmän ja pitchaus on tärkeä taito luovien alojen ammatillisen osaamisen myymisessä. Hanke lisäsi ymmärrystä luovien alojen koulutuksesta ja näin opiskelijoiden ohjaaminen jatko-opintoihin vahvistui. Hanke toi lisää näkökulmia, miten luovien alojen ja kärkitoimialojen välistä yhteistyötä voitaisiin kehittää jatkossakin.

JYVÄSKYLÄNYLIOPISTO

Jyväskylän yliopiston näkökulmasta ESR-hanketyön osaaminen vahvistui ja yhteistyö mukana olleiden oppilaitosten kanssa tiivistyi. Suuri askel oli tutustua muiden alan opettajiin muissa oppilaitoksissa sekä tutustua heidän

asiantuntemukseensa ja opetustarjontaansa. Osaamista kertyi paljon luovan alan osaamisen sanoittamisesta, tunnistamisesta ja tuotteistamisesta, mutta myös lisätietoa luovien alojen työolosuhteista ja niin hallinnollisista kuin luovien alojen kentänkin pyrkimyksistä vaikuttaa niihin.

Hedelmällistä oli saada uusia näkökulmia luovan alan osaamiseen muilta alan kouluttajilta. Jokaisella oppilaitoksella on oma lähestymistapansa asiaan, mutta yhteistä näkemystä oli myös paljon. JYU:n (KUMU ja MUTKU) näkökulmasta korostui käytännönläheisen toiminnan merkitys muuten melko teoreettisissa tutkimusperustaisissa opinnoissa sekä se, että yhteistyö eri koulutusasteiden opiskelijoiden välillä on hyödyllistä projektiluonteisissa tehtävissä jo opintojen aikana, koska työelämässä yliopistosta valmistuneet tekevät joka tapauksessa työtä erilaisista koulutustaustoista tulevien osaajien kanssa.

Kasvatimme oman alamme toimijaverkostoa esimerkiksi valmennuksessa käyneiden vierailijoiden avulla, yrityskontaktien kautta sekä erilaisissa tapahtumissa kohtaamalla opiskelijoita, opettajia, eri alojen toimijoita.

Hankkeessa saatiin paljon kokemusta työskentelystä yritysten kanssa ja ymmärrys yritysten toiminta- ja työlogiikkaan kasvoi. Varmistui edelleen näkemys, että luovilla aloilla on paljon osaamista, jota voidaan hyödyntää

muillakin toimialoilla, mutta meidän on tehtävä näkyväksi oma osaamisemme ja oppia sanoittamaan se konkreettisin sanamuodoin. Lisäksi vahvistui näkemys siitä, että yhteistyötä eri alojen opiskelijoiden ja luovien alojen ulkopuolella olevien yritysten kanssa on jatkettava. Lisäksi selvitystyön tuloksena vahvistui näkemys siitä, että varsinkin kulttuurialoilla erilaiset julkiset tuet ja toimet ovat Suomen kaltaisessa pienessä maassa tärkeitä rakennettaessa nykyistä kestävämpää kulttuurialan työelämää. Hankkeessa tehdyt aineistot ja julkaisut laajensivat ymmärrystä alasta paljon.

HANKKEEN RISKIT JA NIIDEN TOTEUTUMINEN

Projektisuunnitelmassa riskeiksi arvioitiin:

Valmennuksen käynnistäminen ei onnistu, koska opiskelijoita ja vastavalmistuneita ei tavoiteta. Tämä riski ei toteutunut.

Kehittämiskärkialojen PK-yritykset eivät lähde mukaan. Tämä realisoitui osittain, koska hankkeessa mukana olevista yrityksistä 8 oli mikro-yrityksiä, 1 pienyritys ja 1 suuryritys. Kontaktoimme aktiivisesti nimenomaan PK-yrityksiä, mutta käytännössä toimivampaa yhteistyötä tehtiin mikroyritysten kanssa. Sinänsä tavoit-

timme projektisuunnitelmassa asetetun tavoitteen eli 10 yrityskumppania.

Hankkeen koordinointi epäonnistuu. Tämä riski ei toteutunut.

Muut riskit:

Kärkitoimialojen opiskelijoita oli vaikea rekrytoida hankkeen valmennuksiin. Vaikka markkinointia kohdennettiin heille erityisesti (flyerit, intraviestit, osallistuminen opiskelijatapahtumiin, henkilökohtaiset viestit alojen opettajille), saimme valmennuksiin vain muutaman osallistujan. Kärkitoimialojen opiskelijoita kohdatiin hyvin messuilla (erityisesti Educa-messut, Uramessut, Firma-messut) ja heille esiteltiin Lookout-työkalun kautta hankkeen tuloksia ja aineistoja.

HANKKEEN OHJAUSRYHMÄ

Hankkeen ohjausryhmään kuuluivat edustajat Jyväskylän yliopiston työelämäpalveluista (ohjausryhmän puheenjohtaja), Gradialta (ohjausryhmän varapuheenjohtaja), Humakista, Jamkista, TAKU ry:stä, Exen Oy:sta, Puuppolan Suksi Oy:stä, MediaMI :stä, Toivolan vanhalta pihalta, oppilaskunnan edustajat Jamkista ja Humakista, Kumu-opiskelija Jyväskylän yliopistolta sekä rahoitusasiantuntija Keski-Suomen

ELY:stä. Hankkeen projektipäällikkö toimi ohjausryhmän koollekutsujana, asioiden esittelijänä ja sihteerinä.

Ohjausryhmä kokoontui kaikkiaan viisi kertaa. Ohjausryhmässä keskusteltiin hankkeen tavoitteista, toiminnasta ja tuloksista. Keskustelu avasi uusia näkökulmia ja ohjausryhmän edustajat jakoivat kokemuksiaan ja esimerkkejä aihepiiriin liittyen. Ohjausryhmätyöskentely oli avointa ja hanketyötä eteenpäin vievää.

HANKKEEN KOHDERYHMÄLTÄ SAATU PALAUTE

Hankkeen varsinaiset kohderyhmät olivat:

1. Gradian taideteollisuusalan, media- ja kuva-alan, tekstiili- ja muotialan ja musiikkialan loppuvaiheen ja vastavalmistuneet opiskelijat.
2. Jyväskylän ammattikorkeakoulun musiikkipedagogiikan tutkinto-ohjelman loppuvaiheen ja vastavalmistuneet opiskelijat.
3. Jyväskylän yliopiston Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitoksen (MUTKU) sekä Historian ja etnologian laitoksen sekä Yhteiskuntatieteiden ja filosofin

an laitoksen yhteisen Kulttuurit ja yhteisöt muuttuvassa maailmassa -tutkinto-ohjelman (KUMU) loppuvaiheen ja vastavalmistuneet opiskelijat.

4. Humakin kulttuurituotannon loppuvaiheen ja vastavalmistuneet opiskelijat.
5. Keski-Suomen strategisten kehittämiskärkialojen: biotalouden, digitalouden, osaamistalouden, hyvinvointitalouden ja matkailun PK-yrittäjät ja yritysten henkilöstö sekä valmennusten ja Mahdoton tehtävä -kilpailun osalta kehittämiskärkialojen opiskelijat.
6. Keski-Suomen luovien alojen oppilaitosten (Jamk, GRADIA, JYU, Humak) opinto-ohjaajat, valmentajat ja muut uraohjausta tekevät henkilöstöryhmät.

Kohderyhmät 1–4 osallistuivat hankkeen valmennuksiin ja työmarkkinatempaukseen. Kohderyhmästä 5 opiskelijoita osallistui myös valmennuksiin ja työmarkkina. Opiskelija- ja vastavalmistuneiden kohderyhmä koki valmennuksen hyödylliseksi ja erityisesti oman osaamisen tunnistaminen, sanoittaminen ja tuotteistaminen koettiin tarpeelliseksi. Yhteistyö yritysten kanssa oli monelle opiskelijalle haastavaa ja uutta, tiimityö eri oppilaitosten ja eri alojen opiskelijoiden kesken opettavaista. Ensimmäisen valmennusprosessin palautteen perusteella toiseen valmennusprosessiin lisättiin

ohjausta, tiimiyttämistä ja tarkennettiin yritysten antamia toimeksiantoja prosessin aikana. Yleensä ottaen osallistuminen hankkeen toimintoihin koettiin positiiviseksi ja omia työllistymisnäkyjä parantavaksi.

Kohderyhmän 5 yritykset ja niiden henkilöstöä osallistui Mahdoton tehtävä -toimeksiantoihin ja työmarkkinatempaukseen. Yritysten kokemukset jakautuivat: osa koki yhteistyön toimineen erinomaisesti opiskelijatiimin kanssa ja he saivat hyödynnettäviä kehittämissuhteita antamaansa toimeksiantoon sekä oppivat lisää luovan alan hyödyntämisestä omassa liiketoiminnassa. Osa yrityksistä koki haastavaksi yhteistyön opiskelijatiimin kanssa joko omien tai opiskelijoiden aikataulujen vuoksi. Yhteistyö oppilaitosten henkilöstön ja projektipäällikön kanssa koettiin hyväksi. Luovan alan osaamista esiteltiin myös muille kehittämiskärkialojen yrityksille, kuin mitä Mahdoton tehtävä -toimeksiannoissa oli mukana ja monet yritykset olivat kiinnostuneita hyödyntämään luovan alan osaamista jatkossa omassa toiminnassaan.

Kohderyhmää 6 on tavoitettu työmarkkinatempauksessa, messuilla, oppilaitosten omisissa henkilöstötapaamisissa ja heille on viestitty hankkeen toiminnasta ja tuloksista koko hankkeiden ajan. Hankkeen tulokset on koettu mielenkiintoisiksi ja materiaaleja ja aineistoja halutaan hyödyntää omassa työssä.

Välillisiä kohderyhmiä ovat olleet Humakin, Gradian, Jyväskylän yliopiston ja Jamkin taide-, kulttuuri- ja luovien alojen henkilökunta. Heille hankkeesta on tiedotettu oppilaitosten sisäisessä viestinnässä ja erityisesti hankkeen julkaisuja ja tuloksia on esitelty eri tilaisuuksissa. Osallistujat ovat kokeneet hankkeen hyödylliseksi ja suhtautuneet aineistoihin ja kokemuksiin avoimesti.

JULKISUUS JA TIEDOTTAMINEN

Hankkeen käynnistyessä laadittiin viestintäsuunnitelma, jossa määriteltiin viestinnän kanavat ja päälainaukset. Viestintäsuunnitelmaa on tarkennettu puolivuositain.

Hankkeen pääviestintäkanavana on toiminut lookout.humak.fi -sivusto sekä hankkeen some-tilit Facebookissa ja Instagramissa. Somekanavien päivitykset on aina linkattu oppilaitosten ja EduFuturan sekä rahoittajan sivustoihin. Lisäksi olemme käyttäneet mm. tunnisteita #luova #osaaminen #yrittäjyys #luovatalan #omaosaaminen

Uutinen hankkeen käynnistymisestä on julkaistu Humakin verkkosivuilla 15.9.2021. www.humak.fi/uutiset/luovan-alan-ammattilaisille-uravalmennusta-koronakriisistaselvitymiseen/ Lookout-hanke esiteltiin Musiikkikampus 20-vuotisjuhlatilaisuudessa: Tutkivaa taidetta, luovaa tutkimusta 23.11.2021. Osallistujaorganisaatioiden verkkosivuilla, introissa ja some-alustoilla on tiedotettu hankkeen eri vaiheista, mm. kerrottu julkaisuista, valmennuksista, työmarkkinatempauksesta. EduFuturan viestinnän kanssa on tehty koko hankeajan yhteistyötä jakamalla sisältöä EF:n somekanavissa.

Hankkeesta tiedotettiin oppilaitosten henkilökunnalle ja opiskelijoille sähköpostitse hankkeen eri vaiheissa mm. valmennusten alkaessa rekrytoinnin yhteydessä. Lisäksi hanketta on esitelty oppilaitosten henkilöstöpalavereissa koko hankekauden ajan.

Hankkeelle on tehty erilaisia markkinointimateriaaleja, kuten flyerit, julisteet, rintanappi, haalarimerkit, tarrat, t-paita, kestokassi. Flyereita ja julisteita on jaettu oppilaitoksiin, muuta materiaalia on jaettu eri tapahtumissa.

Hankkeesta on tehty useita mediatiedotteita ja niitä on lähetetty mediatoimijoille.

YHTEYDET MUIHIN PROJEKTEIHIN

JOTPA-toteutus: Musiikin digitaaliset liiketoimintaympäristöt ja yrittäjyys 15 op -koulutus. Koulutus on rahoitettu Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineellä (RRF), joka on EU:n elpymisvälineen (Next Generation EU) suurin ohjelma. Rahoituksen on myöntänyt Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus. Koulutushanke toteutetaan yhteistoteutuksena Jamk ja Gradia. Sisällöllinen konsultaatio.

Jyväskyläläisten nuorten kulttuuriharrastukset ja kulttuuripalvelujen käyttö (JY-projektin numero 2110005628). Sisällöllinen konsultaatio. Keskustelua tulevaisuuden julkaisuista ja hankkeista saatujen kokemusten ja tulosten pohjalta.

A "room" of their own – training cultural workers for facilitating rural youth culture (RYOUCULT) (Rahoittajan antama diaarinumero: KA220-ADU-2021-015; 2021-DK01-KA220-ADU-000033681) Sisällöllinen konsultaatio. Keskustelua tulevaisuuden julkaisuista ja hankkeista saatujen kokemusten ja tulosten pohjalta.

Okulaari – Nostetta luovan alan työllisyyteen Varsinais-Suomessa. S22740. Yhteinen tapahtumaosallistuminen, sisällöllinen konsultaatio.

Freet 2030. Työ2030-ohjelma. Sisällöllinen konsultaatio. Hankkeen edustajat ovat kirjoittaneet Lookoutin blogiin ja olleet haastateltavina podcastissa. Lisäksi hankkeissa toimineet henkilöt ovat kirjoittaneet yhdessä selvitystyön perusteella vertaisarvioinnissa olevan tieteellisen artikkelin.

POLKU 2.0 – Jatkuvan oppimisen Polkukartta kestävään bio- ja kiertotalouteen. S22502 Lookout-valmennuksista viestiminen hankkeen kohderyhmälle.

Saavutettavat koulutuspolut ja oikeus oppia - Saako oppia. S22593. Yhteinen tapahtumaosallistuminen 27–28.1.2023.

Digisti – Digitaidot haltuun toisella asteella S22570. Yhteinen tapahtumaosallistuminen 27–28.1.2023.

Aktiivinen ja hyvinvoiva korkeakoulu, OKM. Yhteinen tapahtumaosallistuminen 27–28.1.2023.

TAKU

Taide- ja kulttuurialan
ammattijärjestö

**DIGI &
GAME**
CENTER

Sairaala
Nova

Markkinointi- ja mainostoimisto M1

